Provincie Oost-Vlaanderen
Provinciale Bibliotheek

MEDEDELINGEN HEEMKRING OKEGEM

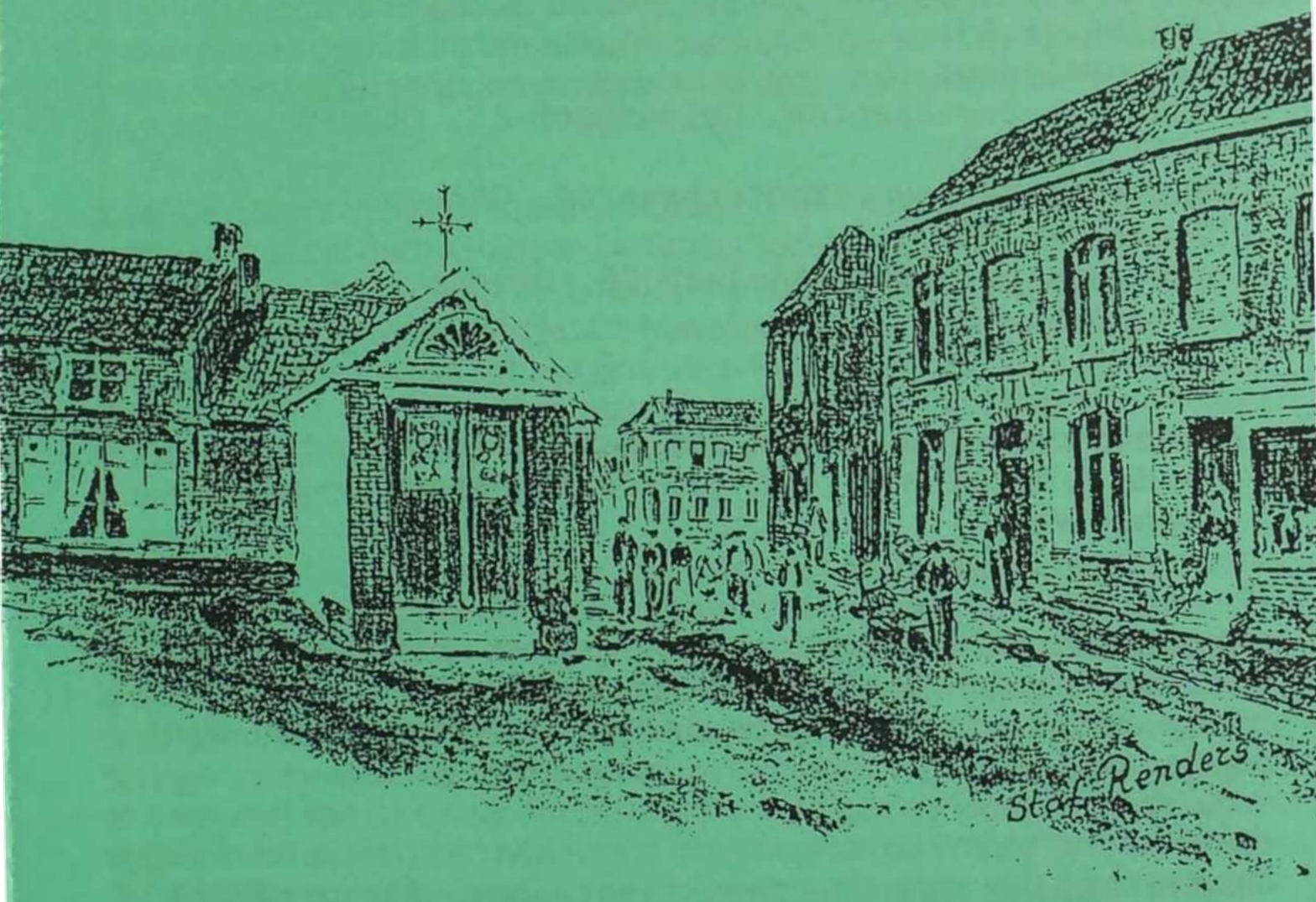

18de jaargang, 1993, nr. 3-4
Verschijnt driemaandelijks

BESTUURSLEDEN

Voorzitter: Herman Van Isterdael, Idevoordelaan 27, Okegem
(054/32.23.02)
Secretaris: Patrick Praet, Rode Kruisstraat 19, Ninove
(054/32.71.58)
Penningmeester: Suzanne Van der Speeten, Hazeleerstraat 19, Okegem
(053/66.76.89)
Bestuursleden:
Jozef Van der Speeten, Guldenboom 12, Okegem
(054/33.55.75)
Godelieve De Deyn, Kouterbaan 34, Okegem
(054/33.48.70)
André Segers, Idevoordelaan 25, Okegem
(054/33.65.68)

Uitgegeven met de steun van het stadsbestuur van Ninove en van het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen.

Verantwoordelijke uitgever: Herman Van Isterdael
Idevoordelaan 27, 9400 Okegem-Ninove
Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.

Kaft: Woning waar de Christen Democratische partij te Okegem gesticht werd.

Okegem en Okegemnaars tijdens W.O. II - dl. 4

Jozef De Smet: een levensverhaal

Enkele maanden geleden vertelde Petrus Van der Weeën me dat oud-Okegemnaar Jozef De Smet in 1992 te Lissabon overleden was. Hij deed me toen ook het verhaal van Jozefs leven uit de doeken en hij kon me overtuigen dat zijn belevenissen zeker een bijdrage voor *Mededelingen* overwaard was.

De 60-plussers bewaren misschien nog vage herinneringen aan die levenslustige jonge man die Okegem tijdens W.O. II stiekem verliet en langs de ontsnappingsroute Engeland bereikte. Na W.O. II gleed hij voor de meeste Okegemnaars de mist in. We willen in deze bijdrage een felle lamp richten op de uitzonderlijke en gedurfde prestaties van deze man wiens leven al te vroeg eindigde.

Jozef De Smet zag het levenslicht te Okegem op 4 augustus 1923. Hij was het eerste kind uit het gezin Ghisleen De Smet (°Iddergem, 23-11-1896) en Martha Van de Perre (°Okegem, 14-1-1901). Ze stapten op 3 augustus 1921 te Okegem in het huwelijksbootje. Dit huwelijk werd verder nog gezegend met een tweede zoon Edouard (°Okegem, 12-3-1928) en een dochter Marie Louise (°Okegem, 23-9-1937). Het echtpaar vestigde zich na hun huwelijk in het huis nr. 30 van de Rattenberg. De straatnaam werd echter na W.O. II in Leopoldstraat gewijzigd.

Jozef liep te Okegem school: hij doorliep de bewaarschool en het eerste studiejaar in de aangenomen "kloosterschool". Het was in die tijd de gewoonte dat de jongens, na hun eerste communie en nadat ze het eerste leerjaar beëindigd hadden, overgingen naar het tweede leerjaar in de "meesterschool" of de gemeentelijke school. Na het tweede leerjaar lager onderwijs volgde hij het lager onderwijs in een preventorium te Pepinster. Hij werd er heen gestuurd op aanraden van de dokter om te herstellen van een aandoening op de luchtwegen. In die school deed hij heel wat kennis op van de Franse taal maar miste het dorpsleven waaraan hij graag deelnam. Hoeveel jaar hij precies in Pepinster verbleven heeft, kon niemand mij met zekerheid vertellen. Het is echter een feit dat hij in september 1935 in de Staatsmiddelbare jongensschool te Ninove (men sprak toen nog van de *Ecole moyenne*) de middelbare studies aanvatte.

Hij voltooide de "drie moyens", de drie klassen van de middelbare school, samen met Petrus Van der Weeën, met brio want hij was een flink student. Hij

kreeg daarna de kans om verder te studeren, wat toen een uitzondering was voor een jongen uit een arbeidersgezin. Hij wou graag het diploma van het hoger middelbaar onderwijs behalen en ging daarom naar Aalst waar hij in september 1938 in het Koninklijk Atheneum de hogere middelbare studies aanving.

Die moest hij evenwel onderbreken bij het uitbreken van de oorlog in mei 1940. Zoals alle jonge mannen van 16 tot 35 jaar moest hij zich op 15 mei naar een recruteringscentrum van het Belgisch leger begeven om ingelijfd te worden bij de Werfreserve.

Na maandenlange rondzwervingen in Frankrijk kwam hij op 12 augustus 1940 behouden te Okegem terug. Jozef was er echter de man niet naar om bij de pakken te blijven zitten. Met zijn diploma van lager middelbaar onderwijs op zak vaagde hij samen met zijn vriend Petrus Van der Weeën zijn kansen bij de N.M.B.S. Nadat hij in het examen geslaagd was, werd hij in 1941 tot treinwachter aangesteld. In dat zelfde jaar werd hij ook opgenomen in het groepje Okegemse verzetslieden dat een ondersector werd van de Aalsterse sector van de Witte Brigade-Fidelio. Deze groep was in het begin vooral actief met het uitdragen van sluikbladen (*De Vrijschutter*) en inwinnen van inlichtingen over bewegingen van de Duitse bezetter. In de loop van 1941 werd het personeel van de N.M.B.S. geconfronteerd met het probleem van de verplichte tewerkstelling in Duitsland.

In mei 1941 vorderde de Duitse militaire overheid 5.000 Belgische arbeiders voor de werkhuizen van de Duitse spoorwegen op, evenals stokers en machinisten voor zijn locomotief-loodsen. De Duitse bezetter drong in september 1941 opnieuw aan omdat de aanwerving van spoorwegarbeiders voor het *Reich* niet het verhoopte aantal had opgeleverd.

De spoorwegmannen behoorden tot de allereerste werkweigeraars. Reeds in de zomer van 1941 toonden ze hun onverzettelijke houding. Van de ca. 35.000 man die de groep van het spoorwegpersoneel toen uitmaakte, waren er maar een viertal die zich lieten overhalen vrijwillig naar Duitsland te gaan werken.

De hoge ambtenaren van de Maatschappij der Belgische Spoorwegen werkten het verzet in de hand en werden door de Duitsers van sabotage beschuldigd. In zitting van maart 1942 weigerde de Raad van Beheer resoluut om 4.000 personeelsleden aan te duiden die naar Duitsland zouden vertrekken.

In december 1942 stelde de Duitse overheid 8.600 bij naam aangeduide spoorwegarbeiders in gebreke om zich in Duitsland in dienst van de oorlogsin-

dustrie te stellen. Onmiddellijk gingen de Luikse spoorwegmannen, in verstandhouding met het personeel van de Posterijen, in staking. Zij hervatten het werk steeds onder bedreiging van een massale wegvoering naar Duitsland. Er waren ook geveinsde afreizen. Op het perron overhandigde de gedeporteerde zijn controlebriefje aan de afgevaardigde van de *Werbestelle*. Hij zette zijn valies in het net en mengde zich onder de menigte. De trein vertrok en onze man, van zin perronkaartje voorzien, spoedde zich naar de uitgang van het station terwijl de trein een koffer meevoerde die niemand zou opvorderen.

Jozef De Smet behoorde ook tot de groep spoorwegmannen die verplicht werden in Duitsland te gaan werken. Hij kreeg in november 1942 zijn convocatiebrief. Hij begaf zich op de aangeduide dag in zijn pak van treinwachter en met de nodige bagage naar Brussel. Maar in plaats zich naar de trein met bestemming Duitsland te begeven, stapte hij gewoon een trein op die hem naar Doornik bracht. Waarschijnlijk liep hij met dit "ontsnappingsplan" reeds geruime tijd in zijn hoofd. Jozef was immers een idealistische en durvende jonge man. Van bij de aanvang van de bezetting was hij bezeten door een grote ijver om zijn land te dienen, desnoods met inzet van zijn leven.

Hij wist reeds iets af van de "ontsnappings- of vluchtlijnen" naar Engeland. Daarom koos hij op die dag bewust de weg naar de vrijheid. In Doornik zocht hij een contactpersoon op die hem verder zou helpen langs de ontsnappingsroute door Frankrijk naar Spanje en Portugal.

Medio 1941 vatte men in ons land het plan op om doorheen Frankrijk een evacuatieweg naar Spanje tot stand te brengen. Koene mannen trokken op ontdekkingstocht en plaatsten de eerste "mijlpalen" op de weg. Doch in Spanje zelf moest nog de eerste schakel van de ketting gevonden worden, want de politie van generaal Franco lag immers op de loer. De eersten die men langs deze lijn door Frankrijk wegbracht, waren Engelse soldaten. Over de Pyreneeën heen bracht men hen in Spanje tot bij de Engelse consulaten van waaruit ze dan Groot-Brittannië konden bereiken.

Maar ook vele verzetslieden wilden tijdens de bezetting hier weg en verkozen liever mee te strijden met Engelse troepen dan met het verzet aan de Duitse nederlaag te werken. Vooral de "verbranden", diegenen die werden gezocht door de Duitsers en hier nog weinig nut hadden, waren kandidaat voor de vlucht naar Engeland. Voor allen die het er op waagden was het een zware en gevaarlijke onderneming. Want bij elke richting die ze ook uit wilden ondervonden ze tegenstand en bovendien was de tocht bijna noodzakelijk erg lang.

De overgrote meerderheid van de "vluchters" koos de weg naar het zuiden. Ook al was het een serieuze omweg - meer dan duizend kilometer lang - ,

onderbroken door veel grenzen, toch bood deze weg de meeste voordelen. Hij werd dan ook genomen door nagenoeg alle kandidaten voor Engeland. Laten we de moeilijkheden even op een rijtje zetten. Eerst moesten de vluchtelingen die uit België vertrokken de Belgisch-Franse grens over. Die had echter haar politieke betekenis verloren. Een tweede grens, die beter bewaakt was, was de scheidingslijn tussen het gebied van von Falkenhausen (België en Noord-Frankrijk) en dat van bezet Frankrijk zelf. Als men eenmaal over die scheidingslijn was, die min of meer gelijk liep met de loop van de Somme, kon men twee kanten uit. Ofwel richtte men zich op onbezet Frankrijk naar Vichy, Montpellier, Toulouse (dus langs het hele Franse zuid-oosten). Ofwel hield men het bij de westelijke route en ging men de kanten van Bordeaux uit naar Bayonne en Biarritz. Koos voor men deze laatste route, dan kon men zonder grenzen te passeren komen tot aan de westelijke Pyreneeën en de Spaanse grens. Wou men de oostelijke weg volgen, dan moest men eerst nog over de zogenaamde "demarcatielijn" komen, de grens die bezet van onbezet Frankrijk scheidde en die zeer streng bewaakt werd.

Niettegenstaande evenwel deze bijkomende moeilijkheid kozen de meeste vluchtelingen voor de oostelijke route omdat ze minder kilometer af te leggen hadden en omdat ze in het onbezet gebied van Frankrijk een grotere bewegingsvrijheid hadden. Ze konden daarenboven rekenen op georganiseerde hulp die hen over de Pyreneeën hielp en hen bij de diplomatieke Belgische diensten in Spanje en Portugal bracht. Ook later, wanneer de Duitsers op 11 november 1942 heel Frankrijk bezetten, had deze weg naar het zuiden de voorkeur van de meeste vluchtelingen. Zo zijn er ongeveer 5.000 geweest die het gewaagd hebben langs de oostelijke weg, terwijl er maar een duizendtal de westelijke weg hebben gekozen.

Wanneer de Duitsers ook de oostelijke Pyreneeën controleerden, ging de "ontsnappingsroute" meestal over de westelijke Pyreneeën door de vallei van de Iraty heen in de omgeving van Saint-Jean-Pied-de-Port. Langs een kabelbaan van een aftandse houtzagerij geraakten de vluchtelingen naar boven. Van hieruit lagen de eerste en Engelse ambassades (of consulaten) in San Sebastian niet ver meer af. Deze laatste functioneerden als *relais* met Lissabon die de uitvalspost naar Engeland was.

De Pyreneeën waren de zwaarste hinderpaal op de reis, zowel vanwege de fysieke inspanning die van de vluchtelingen gevergd werd als vanwege de controle van de Franse gendarmen en de Duitse *Wehrmacht* aan de Franse kust en van de *Guardia Civil* aan de Spaanse kust. Deze laatste was in het begin bijzonder streng voor degenen die zij oppakte en het merendeel werd naar het beruchte gevangenkamp van Miranda-del-Elra gebracht. Later toen de zaken er voor de Duitsers niet meer zo rooskleurig uitzagen, begon de

Spaanse politie wat meer door de vingers te zien.

Meer dan 2.000 personen zijn tijdens de bezettingsjaren uit België vertrokken en in Engeland op eigen houtje aangekomen, zonder de hulp van enige organisatie. De anderen, zowat 4.000, hebben beroep gedaan op de ontsnappingslijnen (zie kaartje)(1). Men moet vooral hun moed bewonderen, hun vermetelheid en volharding.

Welke ontsnappingsroute Jozef De Smet gevolgd heeft, hebben we niet kunnen achterhalen. Heel waarschijnlijk opteerde hij voor de westelijke route. Petrus vertelde me dat hij drie weken na het spoorloos verdwijnen van Jozef een zichtkaart van San Sebastian toegestuurd kreeg. We hebben ook achterhaald dat hij op 10 december 1942 door de Spaanse poliie aangehouden werd in San Sebastian en tot 29 januari 1943 geïnterneerd was in een Spaans gevangenkamp. Dit feit heeft Jozef zelf in zijn verzoekschrift tot de minister van Wederopbouw vermeld om als politieke gevangene erkend te worden. Hij schreef ook in dat verzoekschrift dat hij geen zware mishandelingen ondergaan had.

Jozef geraakte door bemiddeling van de Belgische consul uit het kamp en kon de weg naar Lissabon verder zetten. In deze havenstad kon hij wat bekomen van de doorstane ontberingen en leerde er ook een Portugees meisje en haar familie kennen die na de oorlog zijn vrouw zou worden. Maar hij was nog altijd beslist om de overtocht naar Engeland te wagen, wat medio 1943 ook gebeurde. Op bijgevoegd kaartje waarop de ontsnappingslijnen getekend staan merkt u op dat de overtocht vanuit Lissabon naar Engeland met het vliegtuig gebeurde. Petrus Van der Weeën kreeg van zijn maat nog een kaartje toegestuurd vanuit Lissabon waarop de laconieke vermelding stond: "En nu over de grote plas". Waar hij precies in Engeland landde en nadien verbleef hebben we niet achterhaald. Uit de gesprekken met Petrus Van der Weeën en Jozefs broer Edouard zijn we te weten gekomen dat hij eerst ingelijfd werd bij de Engelse Luchtmacht (R.A.F.) waar hij een opleiding voor jachtpiloot begon. Na enkele tijd stelde men vast dat zijn gezichtsvermogen onvoldoende was om bijvoorbeeld nachtvluchten uit te voeren. Hij werd dan naar een andere kazerne overgeheveld, namelijk de Belgische Landmacht in Engeland die bij de bevrijding Brigade Piron werd genoemd.

Hoe was die Brigade Piron ontstaan en gegroeid tijdens de oorlogsjaren? Wat heeft die legereenheid, waarin Jozef ingedeeld was zo allemaal meegemaakt? Een kort overzicht (2):

De Brigade Piron was in feite een Belgische krijgsmacht die na de capitulatie

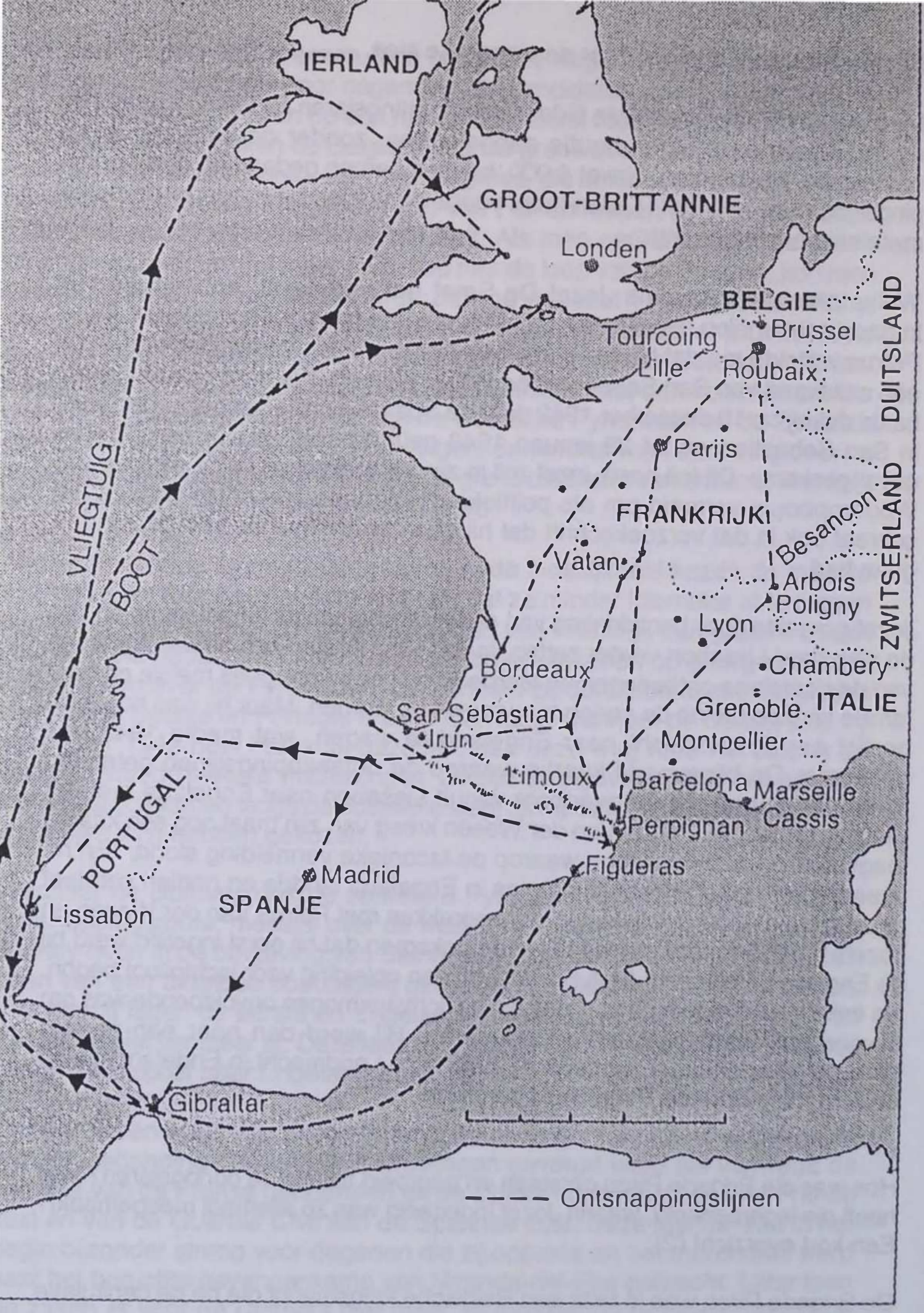
IERLAND
GROOT-BRITTANNIE
Londen
BELGIE
Brussel
Tourcoing
Lille
Roubaix
DUITSLAND
ZWITSERLAND
Parijs
FRANKRIJK
Besancon
Vatan
Arbois
Poligny
Lyon
Chambery
Bordeaux
Grenoble
ITALIE
San Sebastian
Irun
Montpellier
Limoux
Barcelona
Marseille
Cassis
Perpignan
Figueras
Madrid
SPANJE
Lissabon
PORTUGAL
Gibraltar
VLIEGTUIG
BOOT
Ontsnappingslijnen

van het Belgisch leger in 1940 terug in Engeland werd samengesteld. De Belgische regering in Engeland besloot de strijd aan de zijde van de Geallieerden voort te zetten en daartoe alle middelen te gebruiken. Ze kwam in moeilijke omstandigheden tot stand en kon aanvankelijk niet rekenen op de steun van de Geallieerden. Ze telden in 1944-45 reeds ca. 10.000 manschappen.

Vanaf juni 1940 waren in Engeland kleine groepjes soldaten aangekomen die de eerste kern van het Belgisch leger in Groot-Brittannië vormden. Daarbij voegden zich de militairen die naar Frankrijk waren geëvacueerd en na de Franse capitulatie (juni 1940) weigerden gevolg te geven aan het bevel om naar België terug te keren. Ze beproefden liever in het geheim in Spanje te geraken om zo verder Engeland te bereiken.

Later kwamen uit België afzonderlijke groepjes van ontsnapte soldaten, ontmaskerde agenten of patriotten die uit het bezette land ontsnapten. Het eerste bataljon, officieel op 8 oktober 1940 gevormd, telde reeds begin december 1940 ruim 800 manschappen. Dat bataljon nam tot begin 1943 slechts deel aan brigade-maneuvers.

Op 21 januari 1943 werd dit bataljon ontbonden, doch uit de effectieven werden drie onafhankelijke eenheden gevormd, die na gemotoriseerd te zijn, deelnamen aan de gevechten van de bevrijding van Frankrijk, België en Nederland.

Tegelijk met het 1ste Bataljon Fuseliers werden een batterij veldartillerie van twaalf stuks, een eskadron pantserauto's, een compagnie van de genie, een brigadetrein en een veldambulance gevormd. Al deze eenheden werden in één enkele groep samengebracht. Die groep kreeg op 3 augustus 1944 voor het vertrek naar Normandië de naam "brigade" en werd onder het bevel geplaatst van kolonel Piron.

Zodra zij ontscheept was in Normandië, werd de Brigade Piron direct de strijd ingezet en onderging de vuurdoop. De 21ste augustus 1944 trok de Brigade Cabourg en Houlgate binnen en de 25ste augustus bevrijdden ze Honfleur (stadje aan de Normandische kust). Eind augustus kreeg ze het bevel de Seine over te steken en zo snel mogelijk tot Le Havre door te dringen. Op 2 september 1945 kreeg de 1ste Belgische Brigade het bevel zich naar Atrecht te begeven.

Ondertussen was het Duitse front ineengestort en konden de geallieerde troepen oprukken naar België. In de avond van 2 september werd besloten de "rush" op Antwerpen te ondernemen dat door het 30ste Britse legerkorps zou uitgevoerd worden. De morgen van 3 september begon de pantserdivisie de tocht en bereikte in de loop van de namiddag de Belgische grens. In de namiddag van 3 september 1940 bolde de jeep van kolonel Piron de Belgische

grens over en bereikte de brigade Brussel in de late avond. De Britse generaal Horreks deed op 4 september 1944 zijn intrede te Brussel. De Brigade Piron begeleidde hem op zijn weg naar het Koninklijk Paleis. Een enthousiaste menigte omstuwde de kolonne die herhaaldelijk diende te stoppen. Onze Belgische soldaten beleefden er een onvergetelijk onthaal en kregen enkele dagen rust te Brussel.

Van die rust profiteerde soldaat Jozef De Smet om op 5 september op bezoek te gaan bij zijn ouders en familie in Okegem. Waarschijnlijk werd hij in een jeep naar Ninove gereden en daar wachtte hem een onvergetelijke gebeurtenis. Ninove vierde op die dag immers de bevrijding van de stad en de terugkeer van burgemeester Behn. Soldaat Jozef De Smet, die van Ninove naar Okegem wou gaan, werd op straat aangesproken en meegetroond naar het stadhuis waar hij samen met de personaliteiten mee op de pui verscheen. Er werd van dit gebeuren een foto gemaakt waarop een militair te zien is. Dat was niemand minder dan de Okegemnaar Jozef De Smet. Die foto verscheen in het septembernummer van Ninove-Info van 1984. Na dit vertoon spoedde hij zich naar het ouderlijk huis te Okegem waar hij met open armen ontvangen werd en heel wat te vertellen had.

Na een korte rust te Brussel rukte de Brigade Piron verder op en trok in de avond van 11 september Leopoldsburg binnen. Zij bevrijdde vervolgens het laatste hoekje van Limburg en Maaseik en nam daarna haar stellingen in aan het kanaal van Wessem en de Maas. Gedurende zeven weken verzekerde ze de verbinding tussen de Britse en Amerikaanse legers, en verdedigde met zwakke krachten een uitgestrekt en uiterst gevaarlijk front. Ze misleidde daardoor de vijand aangaande de getalsterkte van haar strijdkrachten. Ze voerde met succes de eerste aanval uit in het offensief dat het 2de Britse leger van het kanaal van Wessem naar de Maas heeft gevoerd.

Door deze wapenfeiten werd de Brigade Piron speciaal vermeld op de Dagorde van het Belgisch leger en kreeg ze de titel mee van "Brigade van de bevrijding". Na vervolgens 2.500 jongeren uit de Weerstand in haar rangen opgenomen te hebben, nam zij in april 1945 deel aan de operaties van het Canadese leger tussen de Waal en de Lek. Aan al die opgesomde operaties nam Jozef De Smet deel, evenals aan de strijd voor de bevrijding van Nederland tijdens de winter van 1944-45.

Op 15 augustus 1945 werd onze dappere militair "naar zijn haardstede" teruggezonden. Misschien gebeurde dit nadat hij zijn ontslag had aangeboden. Zonder verwijl trok hij op naar Lissabon naar zijn meisje Maria-Rosa de Carvalho Carinhas, die hij tijdens zijn ontsnapping uit België had leren kennen. Ze huwden te Lissabon op 26 februari 1947 en het gelukkige paar kwam zich

een maand later te Okegem vestigen in het ouderlijk huis.

Jozef had op 17 juli 1947 een verzoekschrift ingediend bij de minister van Wederopbouw, waarin hij vroeg om de titel van politieke gevangene te mogen dragen. De commissie die hiertoe een onderzoek instelde, verleende hem op 4 april 1950 die gunst. Vanaf die datum kon hij genieten van een speciaal statuut.

Jozef begon in Okegem een zaakje, namelijk het fabriceren van "rekker" of elastiek. De machines die hij hiervoor gebruikte, werden ondergebracht in het aanpalend huis. Op 2 maart 1949 werd te Ninove hun eerste kindje, Amaryllis Maria, geboren. Daar zijn zaken niet al te best floreerden, stopte hij de fabricatie en werkte daarna nog een tijdje bij de R.T.T.

In de loop van 1950 verhuisde het echtpaar naar Lissabon waar op 26 oktober 1950 een tweede kind werd geboren: Jacques Alexandre Eduard. Petrus vertelde me dat Jozefs vrouw Maria-Rosa hier moeilijk kon wennen en vooral last had van het wisselvallig klimaat.

Terug in Portugal zocht Jozef naar een goede betrekking. Die vond hij vlug want hij sprak verschillende talen en waarschijnlijk had de familie van zijn vrouw een goed stootje gegeven. Hij begon als handelsvertegenwoordiger bij een firma die alles wat met brandbestrijding te maken had, verhandelde. Hij moest ook regelmatig Europese handelsbeurzen aandoen en was dus veel op zakenreis. Telkens als hij "in de buurt" was, bijvoorbeeld in Duitsland, Engeland of Frankrijk, regelde hij zijn zaken zo dat hij eens naar Okegem overkwam om zijn ouders of andere familieleden te bezoeken. Jozef De Smet overleed in mei 1992 en kon maar enkele jaren genieten van een welverdiende rust.

---

(1) *De ontsnappingslijnen in België tijdens de 2de W.O.*, nr. 4: *Het verzet.* Antwerpen, 1984.
(2) *Guldenboek van de Weerstand.*

Jozef van der Speeten

Tewerkstelling - Okegemse werkweigeraars en weggevoerden

Na de capitulatie eind mei 1940 wou de bezetter de werkloosheid in België onmiddellijk te lijf gaan: enerzijds door het op gang brengen van de tewerkstelling in België zelf en anderzijds door de werkloze arbeidskrachten er toe aan te zetten vrijwillig naar Duitsland te gaan werken. In 1940 en 1941 werd de tewerkstelling in België op drie fronten gevoerd: door het bedrijfsleven nieuw leven in te blazen, door de wederopbouw te stimuleren en door arbeidsplaatsen te creëren bij de Wehrmacht en andere Duitse diensten.

De tewerkstelling in de wederopbouw bereikte een hoogtepunt in oktober 1940. Toen waren er al ca. 70.000 arbeiders aan het werk om het verwoeste land op te kalefateren. Ook de *Wehrmacht* en andere Duitse diensten (*Organisation Todt. Luftgau Marine. Feldkommandaturen*) werden ingeschakeld in de strijd tegen de werkloosheid. Men zette arbeiders in bij het laden en lossen in havens en stations om bruggen en wegen te herstellen, om kanalen van oorlogspuin te ruimen, om vliegvelden aan te leggen en te onderhouden, kortom alles wat dringend nodig was om het bezettingsapparaat goed te laten functioneren. Het zwaartepunt van de tewerkstelling werd in de loop van de bezetting geleidelijk verlegd van België naar Noord-Frankrijk. Belgische arbeiders gingen vrijwillig naar Noord-Frankrijk werken, vooral seizoenarbeiders en bouwvakkers. Medio 1941 werden grote groepen langs de kusten van Normandië en Bretagne ingezet om bunkers en duikbootbasissen te bouwen en om vliegvelden aan te leggen. Na 6 oktober 1942 werd dit contingent vrijwilligers aangevuld met verplicht tewerkgestelden en werkweigeraars. Het tweede luik van de strijd tegen de werkloosheid was de "arbeidsinzet" in Duitsland. Hierin zijn twee fasen te onderscheiden: de vrijwillige tewerkstelling tot 6 oktober 1942 en daarna de verplichte.

Zo'n ca. 200.000 arbeiders en arbeidsters zijn vrijwillig in de Duitse fabrieken gaan werken, meestal uit noodzaak "om den brode" daartoe gedreven. De motor van de "Arbeidsinzet" was Groep VII van de afdeling Economie die in de schoot van het militair bestuur was opgericht. De *Ober* - en *Feldkommandaturen* waren met de praktische uitvoering van de arbeidsinzet belast. Zij beschikten over *Werbestellen* (wervingsbureaus) die voor het ronselen van een opgelegd aantal arbeiders instonden. De bezetter wou ook de Belgische bureaus voor arbeidsbemiddeling bij die operatie betrekken wat echter op hevig verzet van de secretarissen-generaal stuitte. In april 1941 werd het Rijksarbeidsambt opgericht en werden de bureaus voor arbeidsbemiddeling Arbeidsambten geheten. De meeste vrijwillige arbeidskrachten werden in de Duitse industrie ingeschakeld, vooral in de bewapeningsindustrie.

De aanloop tot de verplichte tewerkstelling in Duitsland was de afkondiging op 6 maart 1942 van de verplichte tewerkstelling in België, wat op krachtig verzet stuitte van het Belgisch bestuur. Met deze maatregel kon het militair bestuur de arbeiders verplicht aan het werk zetten in bedrijven die voor de oorlogseconomie van essentieel belang waren. Hiertoe werden ook de Belgische Arbeidsambten ingeschakeld. Geen enkele arbeider kon bijvoorbeeld nog vrij van werk veranderen zonder de toestemming van het Arbeidsambt.

Inmiddels kwam men vanuit Duitsland met steeds hogere eisen aandraven en vroeg men naar steeds meer buitenlandse arbeidskrachten om in Duitsland te gaan werken. Er bleef maar één middel over: verplicht werken in het Derde Rijk. Op 6 oktober 1942 verscheen de beruchte verordening van het militair bestuur waardoor alle mannen van 18 tot 50 jaar en alle vrouwen van 21 tot 35 jaar konden verplicht worden naar Duitsland te gaan werken. In maart 1943 werden de vrouwen van verplichte arbeid in het Derde Rijk vrijgesteld. Doch die maatregel bracht weinig of geen baat. Daarom besloot het Militair Bestuur van individuele oproepingen af te stappen en tot collectieve aanwervingen, de zogenaamde "jaarklassenacties" over te gaan. Medio 1943 werd hiermee gestart. Al de personen geboren in 1920 en 1921 kwamen eerst aan de beurt en vanaf maart 1944 werden de jaarklassen 1922, 1923 en 1924 opgeroepen. Ook met deze werkwijze werd niet het verhoopte succes geboekt. Spoedig werden van diverse kanten eveneens initiatieven genomen om de verplicht tewerkgestelden en hun gezinnen met raad en daad bij te staan. Het belangrijkste initiatief kwam van de grote katholieke organisaties (o.a. de K.A.J.) die heel de oorlog heel wat diensten bewezen.

Wie niet van tewerkstelling was vrijgesteld en in geen geval wilde vertrekken, moest onderduiken: ze werden werkweigeraars geheten. Was werkweigeraar: al wie de oproepingen van de *Werbestelle* niet beantwoordde of die bij het vertrek van de transporten niet op het appel verscheen. De meeste Vlaamse werkweigeraars zochten een schuilplaats niet ver van hun huis of bleven gewoon thuis waar ze zich op zolder of in de kelder verborgen. In die periode leefden ze als hazen, hadden veel miserie, weinig eten en nog veel minder nachtrust.

Waalse werkweigeraars zochten meestal heil bij de verzetsgroeperingen. Het grote probleem om de hulpacties aan onderduikers vol te houden was het voortdurend gebrek aan geldmiddelen. De Belgische regering te Londen stuurde daarom twee personen naar België. Ze traden in contact met de jonge bankier Scheyver die onder de schuilnaam Socrates een organisatie creëerde om fondsen te verzamelen en te verdelen. De verdeling van dat geld gebeurde onder toezicht van een verantwoordelijke voor elke provincie, die op zijn beurt enkele betrouwbare personen aanstelde om het steungeld aan de werkwei-

geraars te overhandigen.

Wat deed de bezetter nu om de werkweigeraars op te zoeken? De namen van de op te sporen werkweigeraars werden elke week aan de *Feldgendarmerie* meegedeeld. Maar dit korps beschikte over te weinig manschappen om de jacht op de illegalen goed te kunnen uitvoeren. Om hieraan te verhelpen werden eerst vanaf begin 1943 hulpgendarmen gerecruteerd onder het Belgisch personeel van de *Werbestelle*. Ze werden samen met drie of vier *Feldgendarmen* nu en dan ingezet om uitsluitend plaatselijk op te treden. Einde 1943 werd een *Zivilfahndungsdienst* (burgerlijke opsporingsdienst) opgericht. Het ging om burgers - bij voorkeur aanhangers van de Nieuwe Orde - die in vast verband werden aangeworven. Het personeel van die dienst ressorteerde onder de Wehrmacht. Ze kregen een pistool, een zaklamp, een speciale *Ausweis*, een gratis burgerpak en witte armband die ze alleen als het donker was, mochten dragen. Ze moesten de arbeidskaarten controleren en dienstweigeraars en ondergedokenen helpen opsporen en opleiden. Ze voerden razzia's uit op straat, op een voetbalveld of in een bioscoop. Een aanzienlijk aantal werkweigeraars werd echter niet opgepakt dank zij de valse papieren die ze van het Verzet hadden gekregen. Zij die geklist werden, mochten er op rekenen een baan in het Derde Rijk te krijgen en dan nog in een speciaal heropvoedingskamp waar het allesbehalve prettig was te verblijven.

Er gebeurden ook invallen in particuliere woningen die meestal door verklikkers waren getipt. De meeste onderduikers konden zich echter uit de voeten maken. Represaillemaatregelen zoals bijvoorbeeld inbeslagname van radio's of fietsen, bedreiging van familieleden als gijzelaars mee te nemen, schrikten de onderduikers niet af. Ondanks deze harde repressieve maatregelen slaagde de bezetter er niet in de werkweigeraars de pas af te snijden.

De verplicht tewerkgestelden werden doorgaans met speciale treinen naar hun plaats van bestemming gebracht en werden daar in barakkenkampen ondergebracht (*Gemeinschaftslagers*). Deze waren gewoonlijk in de nabijheid van de werkplaatsen opgetrokken. Wat vooral op de fysieke conditie van de dwangarbeiders woog, waren de lange werktijden, de bombardementen en de kwaliteit van het eten. Het meeste heil werd verwacht van de voedselpakketten uit België die regelmatig tot augustus 1944 aankwamen. In de *Erziehungslagers*, die speciaal voor opgepakte werkweigeraars bestemd waren, was de ravitaillering nog erbarmelijker. Na de capitulatie van Duitsland op 8 mei 1945 volgde de repatriëring die voor veel Belgische arbeiders een lang en pijnlijk evenement werd. Velen maakten nog kennis met geallieerde kampen en werden ondervraagd. Aan de Belgische grens werden deze dwangarbeiders met allerlei administratieve rompslomp nog lastig gevallen. Gelukkig werd die onheuse behandeling vlug goedgemaakt door het uitbundig onthaal thuis.

waar de familie en de buurt ze hartelijk verwelkomden (1).

Erkende werkweigeraars - weggevoerden

In het Modern Archief van Okegem vonden we onder de titel "Werkweigeraars - Weggevoerden - Weerstanders - Erkenning" een lijst waarop in alfabetische orde 12 namen genoteerd staan van de door de Staat erkende werkweigeraars. Waarschijnlijk hebben deze mannen na mei 1945 een verzoekschrift gericht tot de minister van Wederopbouw om erkend te worden en te kunnen genieten van de voordelen die hieraan verbonden waren. Deze namen waren:

- Cobbaert Marcel, handschoensnijder, ° Okegem 12-9-1920
- De Brabander Justin, werkman, ° Okegem 3-1-1920
- Neukermans Eugeen, bediende, 15-9-1921
- Servranckx Albert, mecanieker, ° Okegem 11-7-1920
- Van de Perre Frans Isidoor, werkman, ° Okegem 10-8-1920
- Van Haecht Leo, bediende, ° Mechelen 22-12-1920
- Van Nerom Robert, bediende, ° Denderleeuw 10-6-1921
- Van Schelvergem Jozef, werkman, ° Pamel 26-4-1922
- Van Snick Maurice, werkman, ° Okegem 9-11-1921
- Van Snick (Petrus) Frans, werkman, ° Okegem 29-7-1921
- Vernaillen Paul, smid, ° Okegem 7-9-1922
- Verpaelst Frans, ° Liedekerke 12-3-1908

Heel waarschijnlijk waren er heel wat meer werkweigeraars want als men de jaarklassen 1920, 1921 en 1922 overloopt, zien we dat heel wat meer jongens te Okegem geboren zijn. Vier mannen van deze lijst willen we speciaal vermelden en over hen iets meer zeggen omdat ze als werkweigeraar aangehouden zijn en naar Duitsland weggevoerd zijn. We hielden er ook aan een foto van hen bij de fotoreportage in te lassen. Van één weggevoerde die niet op deze lijst voorkomt, hebben we ook een summier levensverhaal opgenomen.

Cobbaert (Arthur) Marcel werd te Okegem op 12-9-1920 geboren als zoon van Jozef Cyriel en Maria Ida Van Isterdael. Hij nam deel aan de 18-daagse veldtocht als soldaat-milicien van de klas 40 van 10 mei tot 14 mei. Op 15 mei werd hij met zijn eenheid naar Frankrijk overgeplaatst en verbleef daar tot 10 augustus 1940. Hij was één van de eerste weerstanders te Okegem en was de contactman tussen de ondersector Okegem en de sector Aalst van de Witte Brigade. Zo staat hij vermeld in het boek van Jos Ghysens *(Aalst 1940-1944* , p. 90). In het boekje *Het avontuurlijke leven van een Vrijschutter* wordt Marcel eveneens vermeld. Wij citeren hieruit: "Soms werden de Vrijschutters (sluikbladen) ook afgegeven bij een persoon in Okegem, Cobbaert Marcel.

Deze is door ons nooit gezien. Hij die de sluikbladen droeg, bleef maar het vereiste aantal seconden in huis, gaf het pak af aan de moeder en vertrok in een andere richting dan vanwaar hij gekomen was. Deze vrouw verdient ook een pluimpje." Begin mei 1944 werd hij opgepakt door de *Feldgendarmen* op de "Aalstberm". Hij was daarheen getrokken met weerstander Petrus Van der Weeën om contact te zoeken met iemand van de weerstandsgroep van Aalst. Hij had pech. De *Feldgendarmen* kwamen daar toevallig langs om de diefstal van een koe vast te stellen. Marcel die geen "arbeidskaart" had - hij werkte immers als handschoensnijder voor de gebroeders Minner - en tot de jaarklas 1920 behoorde, werd meegevoerd naar Aalst. Van daaruit werd hij naar Weimar (Thüringen) getransporteerd waar hij in een werkkamp verbleef tot midden mei 1945. Hij werd erkend als werkweigeraar-weggevoerde en als gewapend weerstander van 1 juli 1941 tot 7 mei 1944. Marcel overleed te Okegem op 25 februari 1975.

Van de Perre Frans Isidoor werd te Okegem op 10 augustus 1920 geboren als zoon van Achilles en Justine Arents. Hij huwde op 14-1-1942 te Okegem met Van de Perre Alida (° Okegem, 8-11-1921), dochter van Achiel en Irma De Vriendt.
Om zijn gezin te kunnen onderhouden, bood hij zich aan om te gaan werken bij de aanleg van het vliegplein te Chièvres. Daarna vond hij werk te Brussel. Op 26 april 1944 werd hij bij de uitgang van de fabriek door Burgerlijke Opsporingsdienst opgepakt en naar de gevangenis van Vorst gebracht. Vandaar werd hij op transport gezet naar Duitsland. Zijn vrouw, die op dat ogenblik in verwachting was, werd op de hoogte gebracht van dit ontstellend feit. Ze probeerde hem vrij te krijgen met een doktersbewijs dat ze zelf naar de *Kommandatur* te Aalst bracht. Maar dit baatte niet.
Frans keerde pas op 10 mei 1945 terug naar Okegem waar hij met veel vreugde begroet werd. Hij overleed te Ninove op 30 maart 1977.

Van Snick Maurits werd geboren te Okegem op 9-11-1921 als zoon van Jules en Hermine Cobbaert. Hij huwde te Pamel op 29 mei 1942 met Maria Sonck, waar hij dan ook verbleef.
Hij had aan de vele oproepingsbevelen van de Brusselse *Werbestelle* geen gevolg gegeven en verkoos de gezonde Pamelse lucht. Hij werd echter op 15 juni 1944 aangehouden op het erf van zijn zijn schoonvader Gavery, op het ogenblik dat hij met een kruiwagen van het veld kwam en vergezeld was van zijn schoonbroer Jozef. Op hetzelfde moment werd ook Antoine Sonck, die op dat ogenblik in de Piezelstraat werkte, aangehouden door een *Zivilfahnder*. Bij Tonen werd een fiets opgeëist en het gezelschap vertrok naar Aalst: een *Fahnder* voorop, dan de twee aangehoudenen per fiets gevolgd door een tweede *Fahnder* ook per fiets. Rufin De Duffeleer (Vauken genoemd) had van de arrestatie gehoord en ging op zoek naar het viertal. Ter hoogte van het

Vreugdekasteel (Bakergem) haalde hij het groepje in en er ontstond een gevecht in regel. Rufin kreeg echter een ferme klap op zijn hoofd en bleef groggy liggen. Onderweg kreeg het groepje nog gezelschap van twee andere "opspoorders" die hen tot Aalst vergezelden. Van de Aalsterse gevangenis ging het naar het station van Etterbeek waar ze op transport gezet werden naar Reutelingen bij Stuttgart. Daar werden ze vooral ingezet bij de opruiming na bombardementen. Op foto nr. 6 zien we Maurice gekiekt bij zijn aankomst in het barakkenkamp (datum van aankomst is genoteerd alsmede zijn kampnummer). Hij kwam op 15 mei 1945 ongedeerd, doch sterk vermagerd, thuis aan.

Van Snick (Petrus) Frans werd te Okegem geboren op 29 juli 1921 als zoon van Achilles en Hortense Kieckens. Frans negeerde de vele convocaties van de *Werbestelle* van Aalst en verborg zich geruime tijd bij zijn kozijn Jan Albert in de Leopoldstraat. Hij werd daar in 1944 opgepakt door de *Feldgendarmen* en naar het ouderlijk huis in de Neerbeekstraat geleid. Hij kreeg de gelegenheid zich van de nodige kledingstukken en ander gerief te voorzien. Daarna werd hij naar Aalst overgebracht en enkele dagen later naar Duitsland weggevoerd. Hij kon in de loop van 1945 terug naar huis keren.
Op 29 juni 1945 huwde hij te Denderleeuw Julienne Scheerlinck en het echtpaar vestigde zich eerst te Okegem in huis nr. 39 van de Rattenberg. Enkele jaren later verhuisde de familie Frans Van Snick-Scheerlinck naar de Neerbeekstraat nr. 22. Frans overleed te Aalst op 15 oktober 1989.

Van Der Speeten (Frans) Julien is te Okegem geboren op 27 oktober 1922 als zoon van Achilles en Maria Rosalia Neukermans. Nadat hij het 7de leerjaar van het lager onderwijs in de gemeenteschool van Okegem voltooid had, ging hij naar de Staatsmiddelbare Jongensschool van Ninove waar hij de drie lagere middelbare leerjaren afwerkte.
Toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak - hij was toen 17 jaar oud - werd hij opgeroepen om zich naar een recruteringscentrum van het Reserveleger te begeven. In tegenstelling tot andere lotgenoten die zich meestal naar Frankrijk begaven, bleef hij in België aan de kust rondtoeren. Zo kon hij zich na de capitulatie vlug naar huis begeven waar hij eind mei 1940 reeds arriveerde.
Julien had geen zin om zijn jeugdjaren in ledigheid door te brengen, meldde zich reeds in september-oktober vrijwillig aan bij de Arbeidsdienst en werd in Amiens (Frankrijk) tewerkgesteld. Begin 1941 werd hij daar, zeer tegen zijn zin, weggehaald en samen met vele andere ongehuwde mannen naar Duitsland getransporteerd om daar te gaan werken.
Toen zijn contract van "vrijwillige arbeider" afgelopen was, wou hij in geen geval een nieuwe termijn aanvangen. Hij had geluk want medio 1941 werd hij door het toenmalig schepencollege aangesteld als tijdelijk bediende bij de ravitailleringsdienst waar ook reeds Marcel De Dier bedrijvig was. Die functie vervulde hij tot 20 juli 1944.

Op die dag werd hij in de valavond voor het ouderlijk huis aangesproken door een *Zivilfahnder*. Deze vroeg hem naar zijn identiteitskaart en stelde vast dat hij van de jaarklas 1922 was en dus verplicht was in Duitsland te gaan werken. Julien werd meegetroond naar de Dorpplaats waar hij in een wagen van de *Feldgendarmerie* opgesloten werd. Hierin zaten reeds een aantal opgepakte werkweigeraars, o.a. Marcel Sonck van de Okegembaan. Ze werden daarna naar de Pupillen te Aalst overgebracht waar ze een zestal dagen verbleven. Daar mocht ook de familie hem bezoeken en hem van het nodige voorzien. In het station van Etterbeek werd Julien samen met andere jonge mannen op het transport naar Duitsland gezet. Enkele dagen later arriveerde de trein in Berlijn. De werkweigeraars werden onmiddellijk tewerkgesteld in een metaalfabriek waar onderdelen van vliegtuigen moesten bijgewerkt worden. Julien kon echter niet tegen de verschroeiende hitte van de ovens en werd ziek. Hij kreeg daarna een betere job. Dank zij zijn kennis van de Duitse taal, werd hij helper van een Duits econoom die voor de ravitaillering instond. Het grootste leed dat ze te verduren kregen, waren echter de aanhoudende bombardementen op Berlijn.

Eind 1944 leerde hij zijn toekomstige vrouw kennen, namelijk de Russin Dusja Sadoroschnaja. Ze was in 1942 in haar geboortedorp Steziwka (Oekraïne) opgepakt en verplicht tewerkgesteld in Duitsland waar zij verbleef in een vrouwenkamp in de omgeving van Berlijn. Daar dit kamp getroffen was door de bombardementen, werden de vrouwen overgebracht naar het *Mannenlager*. Op 2 mei 1945 werd het kamp bevrijd door het Russisch leger. Op eigen houtje ving iedereen toen de terugweg naar de heimat aan. Na enkele dagen reizen kwamen Julien, Dasja en nog andere streekgenoten aan bij de Amerikaanse bezetters. Na enkele formaliteiten vervuld te hebben, werden ze op transport gezet naar België. Op foto nr. 10 zien we hen even poseren voor het vertrek naar de veilige thuishaven. Opvallend is dat deze jonge mensen die al zoveel leed hadden meegemaakt, getransporteerd werden op "beestenwagens". Aan de Belgische grens werd iedereen nog eens goed gecontroleerd door de douane en verzetslieden.

Rond 15 mei 1945 kwamen Julien en Dusja te Okegem aan waar ze met veel vreugde ontvangen werden. Ze konden pas op 9 november 1945 in het huwelijk treden omdat Dusja heel wat moeilijkheden ondervond om haar papieren in orde te krijgen. Na hun huwelijk bleven ze nog een tijdje in Juliens thuis wonen.

Jozef Van der Speeten

P.S.: Onze bijzondere dank aan de vele zegspersonen die ons de nodige inlichtingen bezorgden en foto's in bruikleen gaven.

(1) SELLESLAGH F., *De tewerkstelling in België in de 2de W.O.*, nr. 9: *Het minste kwaad*. Kapellen, 1990.

OKEGEMNAARS IN W.O. II (Deel 4)

De gebroeders VERNAILLEN maakten mobilisatie en 18-daagse veldtocht 1940 mee. V.l.n.r. Marcel, Maurits, Albert en Petrus.

Een groepje Okegemnaars die in Zuid-Frankrijk verbleven in 1940 als leden van de Werfreserve van het Belgisch leger.
Staande v.l.n.r.: Maurits Cosijns, Robert Van Nerom, Justus Neukermans, Bernard Neukermans, Paul Vernaillen.
Gehurkt v.l.n.r.: Leo Van de Perre, Julien Van de Perre.
Zittend v.l.n.r.: Leo Vernaillen, Albert Neukermans, Edmond Van Nerom.

Jozef De Smet, een prachtige jeugdfoto.

Drie goede vrienden, v.l.n.r.: Petrus Van der Weeën, Jozef De Smet, Etienne De Dier.

Soldaat Jozef De Smet met de mascotte van zijn eenheid.

Werkweigeraars – Weggevoerden

Maurice Van Snick

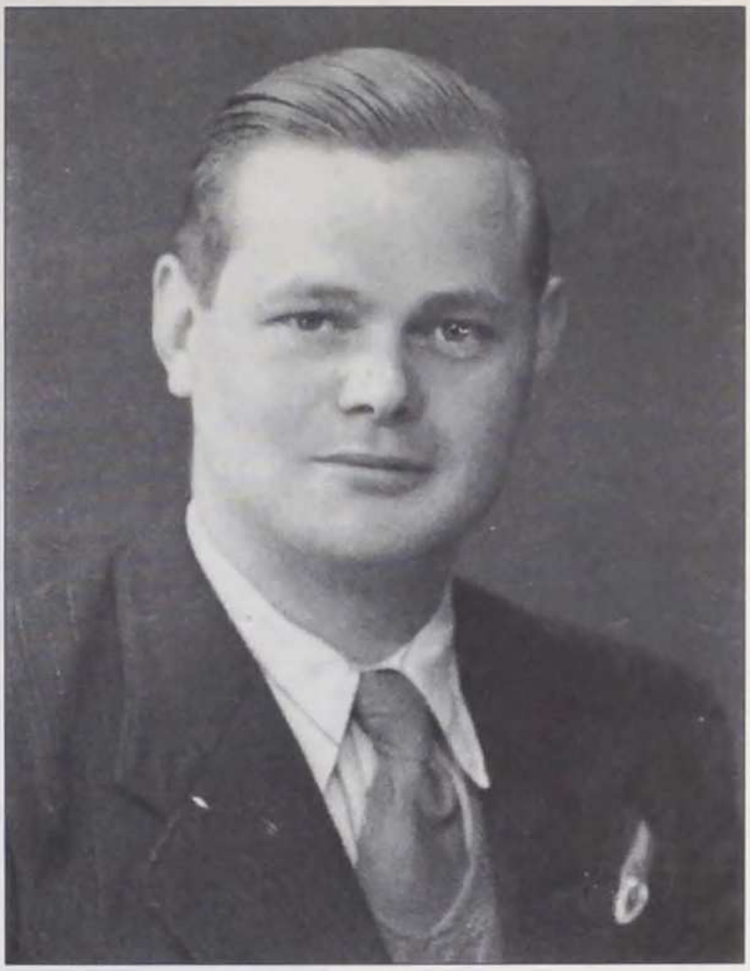

Marcel Cobbaert

Frans Isidoor Van de Perre

Frans Van Snick

Een mooie foto van de repatriëring van een groep weggevoerden uit Duitsland. Julien Van der Speeten en zijn vriendin Dusja zijn neergezeten en omringd door andere lotgenoten.

Een groepje weerstanders van de Okegemse Witte Brigade.
Staande v.l.n.r.: Petrus De Boitselier, Jerome De Dier, Paul Vernaillen, gebroeders Christiaens (Liedekerke), ? , Julien Van de Perre, Marcel Baeyens.
Geknield: Jeanne Van de Perre, Jeanne Staels, Odette De Boitselier.
Zittend: Cyriel Van de Perre, Petrus Bourgeois, Julien Van de Perre.

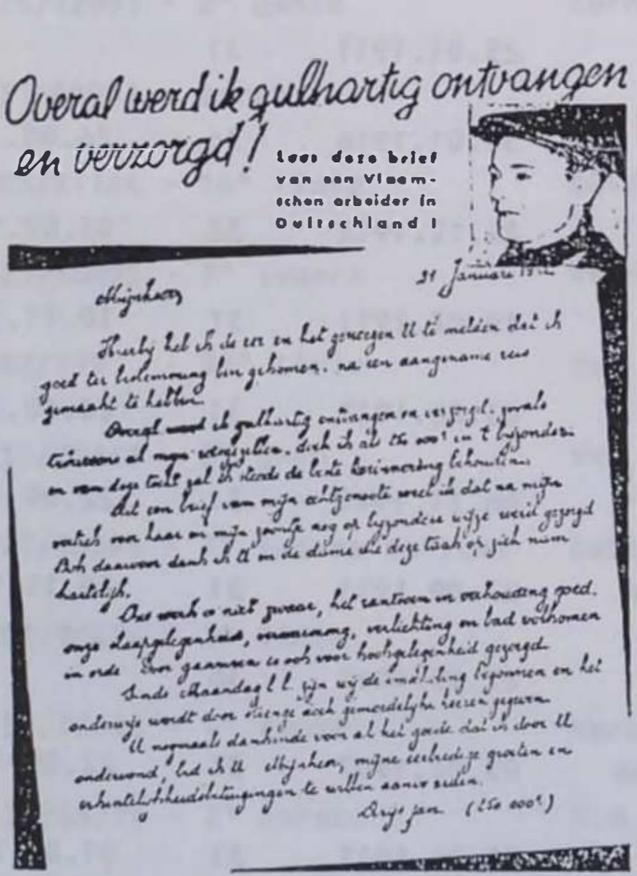

6

In *Volk en Staat* werd een echte publiciteitscampagne gevoerd om vrijwillige arbeiders naar Duitsland te doen vertrekken (Bron: *België in de tweede wereldoorlog*, dl. 2: *Een bezet land*, Kapellen, 1980, p. 39)

Lijst van de Okegemse soldaten tijdens wereldoorlog II

Naam + voornaam	adres	geboorted.	klas	opgeroepen
Arijs Arthur	Rattenberg 61	30.09.1915	35	26.08.1939
Baeyens August	Kattestraat 45	07.12.1904	24	
Baeyens Gerard	Rattenberg 15	18.04.1909	29	
Baeyens Nestor Henri	Rattenberg 12	14.06.1908	28	22.09.1939
Baeyens Joannes	Kattestraat 48	17.05.1908	28	11.09.1939
Baeyens Marcel	Rattenberg 52		38	11.09.1939
Baeyens Gustaaf Marcel	Rattenberg 54	10.02.1910	30	
Baeyens Bernard Maurits	Fonteinstr. 34	25.01.1911	31	
Baeyens Romanus	Rattenberg 75	30.01.1916	36	26.08.1939
Baeyens Victor	Neerbeekstr.	24.12.1912	32	01.09.1939
Bascour Frans	Rattenberg 84	19.07.1911	31	10.11.1939
Becqué Rufin	Kouterbaan	03.02.1911	31	20.10.1939
Binon Leopold	Kattestraat 66	06.11.1911	31	22.09.1939
Bourgeois Petrus	Kattestraat 130	27.09.1911	31	10.11.1939
Broeckaert Marcel	Kouterbaan 24	27.05.1913	36	
Bruyneel Frans	Fonteinstraat 64	05.06.1907	27	22.09.1939
Chiau Maurits	Kattestraat 12	05.04.1913	33	01.09.1939
Cobbaert Albert	Kattestraat 39	17.05.1916	36	26.08.1939

stamnr. regiment	gehuwd met	terugkeer uit oorlog of krijgsgev.
156/21026 - 6° art.	De Brabanter Antoinette	
168/7198 - 14° art.	Van Kerkhove Maria	12.01.1941
281/1492 - 4° geneesk. korps	Bellemans Julia	26.07.1940
131/78419 - 3° reg. carabin	Nuyts Gabrielle	01.08.1940
107/77985 - 37° linie	Leirens Sidonie	11.06.1940
152/22088 - 37° linie		09.06.1940
107/77984 - 2° reg. art.	De Smedt Juliette	08.06.1940
175/12051 - 2° genie	Cornelis Maria	
131/90041 - carab.		
108/81124 - 16° linie	Guldemont Philomène	12.01.1941
125/50095 - 7° jagers	Vernaillen Henriette	16.02.1941
102/179 - 32° linie	Van den Broeck Martha	11.06.1940
135/72641 - 3° gren.	Van Eeckhout Ida	11.06.1940
125/50098 - 7° jagers te voet	Cobbaert Antoinette	12.08.1940
102/90424 - 2° linie		
135/72641 - 4° genie	Verbeken Yvonne	16.12.1940
131/86774 - 2° carab.	V.d. Speeten Elise	17.07.1940
107/84876 - 7° linie		12.12.1940

ɔbaert Arthur Marcel	Broekstraat	12.09.1920	40	
ɔbaert Jozef	Kattestraat 134	13.04.1905	28	26.08.1939
rnelis Albert	Kattestraat 91	19.09.1915	35	01.09.1939
Boitselier Celestin	Rattenberg 13	23.09.1916	38	26.08.1939
Boitselier Gentil M.		30.11.1917	37	26.08.1939
Boitselier Petrus		02.12.1917	38	15.11.1939
Brabanter Justin	Kattestraat	03.01.1920	40	
Brabanter Raymond	Kattestraat 37	01.03.1918	37	
Coen Frans	Rattenberg 60	29.09.1910	32	30.09.1939
Duffeleer Alfred	Statiestraat	31.03.1907	27	01.09.1939
Kinder Oscar	Kattestraat 50	25.09.1910	30	01.09.1939
motte Prosper	Kattestraat 115	01.10.1910	30	20.10.1939
Man Marcel	Fonteinstraat 35	30.10.1910	30	
Roeck Emiel	Rattenberg 23	08.06.1910	33	01.09.1939
Saeger Maurits	Haezeleerstraat 2	16.05.1919	39	
Smet Albert	Kattestraat		35	01.09.1939
Smet Petrus 06.1940	Kattestraat 74	20.05.1905	25	
nepoel Constant	Rattenberg 56	08.10.1904	26	26.08.1939
s Albert	Kouterbaan 52	04.08.1916	36	
s Gustaaf	Fonteinstraat 24	18.04.1906	26	09.11.1939
s Karel	Kouterbaan 52	08.10.1912	32	

153/16504	- 3° reg. art.	Vanden Nest Y.	12.06.1940
135/77073	- 2° gren.	De Kinder Elza	
152/21777	- 2° art.		09.06.1940
135/79736	- 1° gren.		15.08.1940
	- 2° vervoerkorps		
			17.07.1940
135/79589	- 1° gren.		13.02.1941
289/5541	- overseiningskorps		
109/72193	- 9° linie		
181/17690	- 9° reg.	De Putter Bertha	08.06.1940
103/79658	- 33° linie	Muylaert Jeanne	08.06.1940
108/78790	- 38° linie	Kieckens	08.06.1940
	- 12° art.	Minner Mariette	
175/16637	- 2° genie		
109/80795	- 18° linie	Segers Maria	
107/71937	- 7° linie	Van Opdenbosch Malvina	
180/1871	- genie	Van Laethem Maria	12.06.1940
292/1573	- remontedepot		
135/66577	- 8° T.A.A.		+
		Baeyens Romanie	27.02.1941

Goessens Jozef	Fonteinstraat 44	01.08.1912	32	01.09.1939
Goubert Karel	Dorp 9	12.08.1913	33	01.09.1939
Jacobs Cyriel	Kattestraat 11	09.05.1912	32	01.09.1939
Janssens ALbert	Neerbeekstraat 4	24.12.1918	38	26.08.1939
Janssens André	Kattestraat 44		36	11.09.1939
Janssens Jozef	Kattestraat	16.05.1918	37	26.08.1939
Lagrin Xavier	Dorpplaats	20.01.1909	29	
Maelfeyt Alfons			26	04.09.1939
Minner August	Fonteinstraat 46	07.01.1905	25	01.09.1939
Minner Omer	Rattenberg 15	23.10.1912	32	
Montens Louis	Rattenberg	19.05.1913	33	30.09.1939
Pauwels Albert	Fonteinstraat 20	14.05.1915	35	01.09.1939
Pedé Marcel	Fonteinstraat			04.01.1940
Rijcke Arthur	Statiestraat	11.10.1905	25	22.01.1940
Rogier Georges	Fonteinstraat 3	08.02.1909	29	01.09.1939
Ronsijn Jozef	Fonteinstraat 57	26.03.1906	26	09.11.1939
Ronsijn Prosper	Eversemstraat 12		28	
Schoon Jules	Kattestraat 35	18.12.1909	29	11.09.1939
Segers Felix	Rattenberg 126	07.04.1915	35	26.08.1939
Sertin Ernest		24.08.1902	22	09.11.1939
Servranckx Frans	Kouterbaan 42	06.02.1914	34	04.09.1939

156/19011	- 12° art.		08.06.1940
194/16119	- 4° vervoerkorps	Steppe Clementine	16.08.1940
103/81523	- 23° linie		12.12.1940
	- 9° linie		08.06.1940
135/77509	- 1° gren.		09.06.1940
	- remontedepot		09.06.1940
131/80300	- 1° gren.	Vernaillen Jeanne	08.06.1940
279/288	- 4° art.	Baeyens Gabriëlle	12.12.1940
194/11264	- 18° linie	Helpers Maria	14.07.1941
289/7343	- H.T.G.A.	Thollebeke Jeanne	
131/88791	- 2° car.	Van Gorp Maria	17.07.1940
	- reg. art. caval.		10.06.1940
156/13949		Gies Gabrielle	08.06.1940
102/77905	- 2° linie	De Schuyteneer Ch.	17.07.1940
108/78573	- 8° T.A.A.	Baeyens Blondine	12.06.1940
109/73439	- 9° linie	Van Buggenhout Maria	04.08.1940
108/77277	- 38° linie	De Luyck Maria Th.	17.01.1941
156/21173	- 6° art.		
13/9415	- vervoerkorps	Vernaillen Delphine	10.06.1940
260/1108	- art. meetdienst		11.06.1940

ervranckx Jules	Dorpplaats 26	07.01.1910	30	04.09.1939
onck Jozef	Dorp 35	24.09.1906	26	15.01.1940
teppe Rufin			37	26.08.1939
immermans Petrus Joannes			33	01.09.1939
an Boxstael André	Fonteinstraat 23	30.08.1914	34	26.08.1939
an Damme Gerard	Kattestraat 102	14.04.1901	21	09.03.1940
an Craenenbroeck Jan	Dorp 36	26.06.1905	25	
an den Bosch Henri	Kattestraat 51		38	13.10.1939
an den Bossche Gilbert	Ijzerenweg 2	04.09.1925	25	01.09.1939
an den Broeck Clement	Rattenberg 37	03.06.1917	37	26.08.1939
an de Perre Ferdinand C.				28.02.1940
an de Perre Gustaaf	Kattestraat	11.04.1914	34	01.09.1939
an de Perre Jozef	Fonteinstraat 41	20.10.1918	38	26.08.1939
an de Perre Jozef	Rattenberg	18.03.1910	30	
an der Elst Albert	Kattestraat 98	28.06.1917	37	26.08.1939
an der Straeten Petrus	Kattestraat 79	22.10.1911	31	
an der Perre Cyriel				
an der Speeten Albert	Kouterbaan 8	01.09.1914	34	01.09.1939
an der Speeten Valery	Kouterbaan 6	30.09.1913	33	
an Eeckhout Alfons	Kattestraat	26.10.1909	29	22.09.1939
an Eeckhout Cyriel	Kattestraat 30	29.03.1911	31	01.09.1939

164/17493	- 4° art.	Van Isterdael Sylvie	12.12.1940
168/8079	- legerdepot 5	Thessin Elza	11.06.1940
109/83249	- 9° linie		14.01.1941
156/20098	- 12° art.		
	- 1° gren.		
168/5518	- 10° T.A.A.	Roeland	09.06.1940
		Thessin Helena	
	- 9° linie	Stockmans Gabriëlle	29.07.1940
	legerparkgenie	Tavernier Celerine	
135/79661	- 1° gren.		08.06.1940
223/10852	- 1° grondvervoer		
135/75977	- 2° gren.	Staels Philomène	12.01.1941
131/93124	- 1° reg. carab.		12.06.1940
151/36215	- 7° art.		02.04.1941
135/79666	- 1° gren.		
108/19961	- 8° linie	Van der Elst Julie	25.02.1941
			08.06.1940
103/84201	- 23° linie	Van Isterdael Jeanne	
161/11915	- 11° art.	Vernaillen Julia	17.04.1940
156/18366	- 12° art.	Goubert Florinne	08.06.1940

Van Eeckhout Willem	Kattestraat 40	19.11.1910	30	17.09.1939
Van Eeckhout Frans	Neerbeek 8	25.03.1905	25	
Van Holsbeek Ernest	Dorp 21	10.09.1899	19	
Van Houtem Frans	Kattestraat 70	18.01.1909	29	
Van Isterdael Albert	Dorp 5	31.05.1919	39	
Van Isterdael Eduward			38	
Van Isterdael Jean	Kattestraat 15	26.09.1912	32	26.08.1939
Van Isterdael Paul	Kattestraat 20	24.01.1917	37	26.08.1939
Van Isterdael Petrus	Kattestraat 82	06.10.1915	35	
Van Isterdael Philemon	Dorpplaats 7	11.04.1912	33	01.09.1939
Van Isterdael Raymond	Kattestraat	11.02.1905	25	02.09.1939
Van Laethem Karel	Kattestraat 136	30.04.1909	29	11.09.1939
Van Mieghem Richard	Dorpplaats 25	05.05.1909	29	22.09.1939
Van Mieghem Gustaaf	Dorpplaats 30	27.01.1914	34	01.09.1939
Van Snick Achiel	Rattenberg 106	09.04.1905	25	27.02.1940
Van Snick Arthur	Neerbeekstraat 12	13.03.1913	34	01.09.1939
Van Snick Jean	Rattenberg 120	05.11.1916	36	01.12.1939
Van Snick Karel	Kattestraat	12.02.1909	29	11.09.1939
Van Snick Philemon	Dorpplaats 41	21.01.1913	33	01.09.1939
Van Waeyenberg Leon	Kouterbaan 50	23.08.1914	37	26.08.1939

292/356	- 1° T.A.	Van der Veken Josefine	08.06.1940
			08.06.1940
183/7290	- 10° T.A.A.	De Brabanter Adèle	09.06.1940
108/19961	- 8° Linie	Ghysels Maria	18.06.1940
	art. school		16.12.1940
	14° art.		08.06.1940
164/13010	- 14° art.	De Luyck Elisa	08.06.1940
164/16281	- 14° art.	Vlassenroot Gabrielle	08.06.1940
135/78375	- 1° gren.		08.06.1940
109/78663	- 18° linie		24.08.1940
131/73807	- autovervoerkorps	Jacobs Regina	
108/78591	- 38° linie	Baeyens Julia	09.06.1940
135/69829	- 3° gren.		
156/20512	- 12° art.		
169/4335	- 10° T.A.A.	Goubert Angeline	09.06.1940
156/20513	- 12° reg. art.	V.d. Borre Eufrasie	11.06.1940
106/3255	- 3° linie		17.01.1941
108/77889	- 38° linie	Schoon Suzanne	27.11.1940
109/78822	- 18° linie	Vernaillen Maria	24.08.1940
279/6660	- 5° lin. stafcomp.		+

Veirman Alfred	Bosstraat 19	03.07.1905	25	
Verbeken Karel	Hazeleerstraat	06.02.1899	19	27.02.1940
Verleye Maurits	Dorpplaats 45		31	04.09.1939
Vernaillen Albert	Kattestraat 81	19.08.1912	32	04.09.1939
Vernaillen Gommaar	Kattestraat 2	13.08.1906	26	09.11.1939
Vernaillen Jozef Cyriel	Kattestraat	27.03.1907	27	01.09.1939
Vernaillen Kamiel	Kattestraat	28.02.1920	40	
Vernaillen Louis	Rattenberg 66	10.08.1917	37	26.08.1939
Vernaillen Marcel Jozef	Kattestraat 71	19.08.1920	39	
Vernaillen Maurits	Dorp	26.06.1910	30	07.09.1939
Vernaillen Maurits	Rattenberg 70		36	26.08.1939
Vernaillen Petrus	Kattestraat 71	03.02.1918	38	
Vernaillen Petrus Amandus	Rattenberg 17	09.07.1920	40	
Vernaillen Remi	Neerbeek 7	10.04.1914	34	
Vetsuypens Cyriel	Holstraat	14.02.1906	26	15.01.1940
Vetsuypens Henri	Kattestraat 49	18.06.1909	29	01.09.1939
Watripont Alois	Bosstraat 21	21.04.1911	21	11.09.1939
Watripont Arthur	Fonteinstraat 4	05.08.1909	29	22.09.1939
Wittenberg Eugeen	Kouterbaan 3	05.08.1910	30	
Wittenberg René	Kattestraat 7	18.05.1912	32	

132/20567 - 6° linie	De Boitselier	10.06.1940
126/62586 - 10° T.A.A.	Buyl Leonie	09.06.1940
169/8004 - 3° art.	Staels Clementine	08.06.1940
164/13011 - 16° art.	Van Holsbeek M.	08.06.1940
135/67005 - 8° T.A.A.	V.d. Speeten Sylvie	10.06.1940
109/72866 - 2° T.A.C.A.		
109/82761 - 9° linie	V.d. Donck Odilo	08.06.1940
204/2946 - art.		18.08.1940
164/11494 - 14° art.	Servranckx Jeanne	17.01.1941
291/1497 - remontedepot		18.06.1940
102/93145 - 2° linie		30.05.1940
255778 - 6° art.		
109/79795 - 9° linie		08.06.1940
126/69153 - 23° linie	Lorang Victorine	12.12.1940
181/17259 - 23° linie	De Kinder Romanie	
38° linie	Ooghe Elza	08.06.1940
135/69827 - 3° gren.	Ooghe Hortense	16.08.1940
164/11443 - 14° art.	De Troyer Maria	08.06.1940
164/13012 - 14° art.		

Ereleden 1993

Van den Berghe Karel (ere-notaris)	Ninove
Van Isterdael Walter	Sint-Katharina-Lombeek
Boriau Albert	Okegem
Timmermans Paul	Gent
Vleeschouwer Etienne	Okegem
E.P. Geniets	Aalst
Mertens Nestor	Outer
Van der Perre - Luysterman Irène	Okegem
De Dobbeleer André	Okegem
Anthoons Achiel	Okegem
Vernaillen Rita	Ninove
Cornelis Maurits	Gent
Vernaillen Etienne	Okegem
Wijnant - Spitaels	Okegem
Derideaux Lodewijk	Roosdaal
Eylenbosch Cyriel	Okegem
Vernaillen Dirk	Nazareth
Asscherickx Guido	Denderleeuw
Strubbe Neron - Hellinckx	Ninove
Vernaillen A. - Van den Spiegel	Okegem
De Clus Jacques	Okegem
Van der Speeten Elisa	Middelburg
Van Laeren Maria	Brussel
Vernaillen Piet	Okegem
De Craim Willy	Zingem
Wittenberg Irène	Okegem
Van den Spiegel - Van Damme	Okegem
Van der Perre André	Okegem
Van Isterdael Jan	Okegem
Van Neygen E. - Van der Speeten	Groot-Bijgaarden
Servranckx J. - Van de Perre	Okegem
Vercruysse J. - Duerinck	Okegem
Agneessens - Van de Velde	Antwerpen
Ronsijn Paul	Okegem
Van Isterdael Alfons	Okegem
Wittenberg Greta	Drongen
Bellefroid Jan	Borgloon
Neukermans Eugeen	Okegem
Servranckx André	Okegem
Fosselle Leo	Aalst
Vernaillen P. - De Rijck E.	Okegem
Van den Borre Marc	Okegem

Van der Weeën - Jacobs	Okegem
Van Herreweghen G.	Gent
Van der Poorten Willy	Liedekerke
De Brabander Marcel	Okegem
Sertin Celestine	Okegem
E.H. A. Callebaut	Okegem
E.H. Van der Speeten M.	Melsele
E.H. Van de Perre E.	Sint-Niklaas
Van den Haute Henri	Ninove
Van de Perre Rudolf	Hekelgem
De Smet Luc	Meerbeke
Praet Lucien	Okegem
Wijnant J.	Liedekerke
Van Cauteren Marc	Okegem
De Deyn Jan	Kruibeke
Allard - Van der Donck	Okegem
Lievens Marcel	Kerksken
Van den Bossche Simone	Okegem
Cosijns Maurice	Okegem
Clement - Van der Speeten	Okegem
Van Snick - De Bodt	Okegem
De Boeck William	Okegem
Cobbaert William	Liedekerke
Van de Perre Gilbert	Okegem
Delagay Paula	Okegem
Janssens Josephine	Okegem
Linthout Willy	Okegem
Janssens Roger	Brussel
Vernaillen Theo	Ninove
De Roose Marcel	Ninove
Wasteels Geert	Okegem
De Roeck Hugo	Sint-Kwintens-Lennik
Appelmans Victor	Okegem
Vetsuypens Gertrude	Okegem
Van Eesbeek Alfons	Okegem
De Bodt Chris	Okegem
Mevr. Vernaillen Petrus	Okegem
Helpers Gilbert	Okegem
Helpers Marie-Louise	Denderhoutem
Helpers Lisette	Denderhoutem
Helpers Helena	Denderhoutem
Helpers Raymond	Liedekerke
De Vriendt Jean	Ninove
Van Snick Roger	Meerbeke

INHOUD

Okegem en Okegemnaars tijdens W.O. II - dl. 4 45
Jozef Van der Speeten

Tewerkstelling - Okegemse werkweigeraars en weggevoerden 54
Jozef Van der Speeten

Lijst van Okegemse soldaten tijdens W.O. II 66

Ereleden 1993 78

Nieuwjaarswens en herabonnering 80